

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۵۵):

بخش دین و مذهب

(بازنمایی رسانه‌ای بودجه نهادهای دینی - تبلیغی)

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۷۵۸

کد موضوعی: ۲۷۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۵۵): بخش دین و مذهب (بازنمایی رسانه‌ای بودجه نهادهای دینی - تبلیغی)

نام دفتر: مطالعات فرهنگ و آموزش (گروه دین، ارشاد اسلامی و اوقاف)
تهیه و تدوین کنندگان: ابراهیم غلامپور آهنگر، سینا عصاره‌نژاد دزفولی

همکار: محمدمامین خوانساری

اظهار نظر کنندگان: روح‌اله مکارم، علیرضا صدیقی

ناظران علمی: موسی بیات، رضا مستمع

ویراستار ادبی: شیوا امین اسکندری

واژه‌های کلیدی:

۱. بودجه فرهنگ
۲. نهادهای دینی-تبلیغی
۳. بودجه دین و مذهب
۴. لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۱/۱۲

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۱.....	خلاصه مدیریتی
۲.....	مقدمه
۴.....	تصویری کلی از اعتبارات بخش دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲
۶.....	بررسی تبصره‌های مرتبط با دین و مذهب در ماده‌واحد
۸.....	اعتبارات دستگاه‌های دینی و تبلیغی
۱۵.....	جمع‌بندی و پیشنهادها
۱۷.....	منابع و مأخذ

فهرست جداول

۶.....	جدول ۱. وضعیت اعتبارات فصل دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با بودجه مصوب ۱۴۰۱
۶.....	جدول ۲. پیشنهادهای مربوط به تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۲
۸.....	اعتبارات دستگاه‌های دینی و تبلیغی
جدول ۳.....	اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (اختصاصی و عمومی) دستگاه‌های مربوط به بخش دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲
۹.....	جدول ۴. بودجه دستگاه‌های بخش دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با مصوب بودجه سال ۱۴۰۱
۱۲.....	جدول ۵. برآورد اعتبارات ردیف‌های متفرقه لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در حوزه فرهنگ و هنر ردیف ۵۵۰۰۰۰ - اعتبارات ردیف‌های موردی (موقت)
۱۴.....	

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۵۵):
بخش دین و مذهب
(بازنمایی رسانه‌ای بودجه نهادهای دینی - تبلیغی)

چکیده

«واقعیت بودجه» نهادهای دین و مذهب و دستگاه‌های مرتبط این است که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ مجموع اعتباری که برای «فصل دین و مذهب» لحاظ شده تنها ۰/۸ درصد نسبت به بودجه مصوب سال ۱۴۰۱، افزایش یافته است. با این حال اعتباری که می‌تواند به فعالان و کارکنان مرتبط با «فصل دین و مذهب» کمک کند و ذیل اعتبارات هزینه‌ای تعیین می‌شود، کاهش ۰/۳ درصدی را نشان می‌دهد. افزایش اعتبار بالای ۱۰۰ درصد برخی از دستگاه‌های این بخش می‌تواند به معنای کاهش اعتبار برخی از دستگاه‌های دیگر در همین بخش باشد؛ چراکه بررسی‌ها نشان داد سهم ۱۶ درصدی اعتبارات «فصل دین و مذهب» ذیل امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری در بودجه مصوب سال ۱۴۰۱ به ۱۴ درصد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کاهش یافته است. یکی از مشکلاتی که برای اجرای برنامه‌های «فصل دین و مذهب» در سال پیشرو می‌توان انتظار داشت این است که به دلیل عملکرد پایین این اعتبارات اکثر این برنامه‌ها شاید نتوانند نتایج مطلوبی را به بار آورند. برنامه‌های بخش دین و تبلیغ با چند مشکل مواجه‌اند؛ کلی بودن برنامه‌ها، شفاف نبودن برخی از برنامه‌ها، ضعف برخی از سنجه‌ها یا شاخص‌ها، عدم توجه جدی تدوین‌کنندگان لایحه به بودجه‌ریزی عملیاتی و نظارت‌پذیری و شفافیت آن. راهبردهایی چون تسهیل سفر به عتبات عالیات برای عموم مردم؛ حمایت از برنامه‌ها و ابتکارات مربوط به گردهمایی‌های هدفمند فعالان و متفکران فرهنگی، دینی و مذهبی؛ تخصیص اعتبار جهت تربیت مبلغان تخصصی و برقراری عدالت آموزشی برای علاقه‌مندان به علوم دینی و حوزوی، نیازمند توجه بودجه‌ای جدی می‌باشند.

خلاصه مدیریتی

بخش دین در قوانین بودجه شامل مجموعه‌ای از برنامه‌هاست که با عنوان «فصل دین و مذهب» ذیل «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» قرار گرفته‌اند. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ مجموع اعتباری که برای «فصل دین و مذهب» تعیین شده مبلغ ۴۴.۵۸۰.۱۰۰ میلیون ریال (حدود ۴ هزار و ۴۵۸ میلیارد تومان) است که نسبت به آنچه برای بودجه مصوب سال ۱۴۰۱ تصویب شده ۰/۸ درصد افزایش داشته است.

سهم بودجه «فصل دین و مذهب» در لایحه سال ۱۴۰۲، در میان فصول هشتگانه، ذیل «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری»، در حدود ۱۴ درصد است.

اعتبارات هزینه‌ای «فصل دین و مذهب» کاهش ۰/۳ درصدی و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن تقریباً ۱۸ درصد رشد داشته است.

در میان دستگاه‌های حوزه دین و تبلیغ بیشترین افزایش اعتبار مربوط به بودجه «مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)» (با رشد ۱۶۸ درصد) است. افزایش قابل توجه اعتبارات این دستگاه مربوط به دو بخش افزایش بودجه هزینه‌ای و ایجاد اعتبار برای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این دستگاه است. «مرکز خدمات حوزه‌های علمیه» (با رشد ۱۳۰ درصد) و «مرکز رسیدگی به امور مساجد» (با رشد ۹۹ درصد) در مراتب بعدی قرار دارند.

از میان ۳۷ ردیف دستگاهی احصا شده در بخش دین و تبلیغ، مجموع اعتبارات ۱۴ دستگاه، افزایش بودجه‌ای بالای ۵۰ درصد دارند. در مقابل، تنها ۶ دستگاه افزایش مجموع اعتبارات آنها کمتر از ۲۵ درصد بوده است.

از میان ۳۷ ردیف دستگاهی احصا شده در بخش دین و تبلیغ، ۱۸ دستگاه میزان افزایش بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آنها کمتر از ۲۵ درصد بوده است.

در ردیف‌های متفرقه نیز برای ۱۱ عنوان که مرتبط با بخش دین و تبلیغ است، اعتباری معادل ۱۷.۲۲۰.۰۰۰ میلیون ریال (معادل ۱،۷۲۲ میلیارد تومان)، در نظر گرفته شده است.

برنامه‌های بخش دین و تبلیغ با چند مشکل مواجه‌اند؛ کلی بودن برنامه‌ها؛ شفاف نبودن برخی از برنامه‌ها؛ ضعف برخی از سنج‌ها یا شاخص‌ها؛ عدم توجه جدی تدوین‌کنندگان لایحه به بودجه‌ریزی عملیاتی و نظارت‌پذیری و شفافیت آن. پیشنهاد می‌شود:

در لوایح بودجه سال‌های آتی، فصل‌های جدید «آموزش حوزوی» و «پژوهش‌های دینی» ذیل امور آموزش و پژوهش ایجاد شود و برنامه‌های آموزشی و پژوهشی نهادهای دینی حوزوی به‌طور کامل ذیل این فصول جدید قرار گیرند.

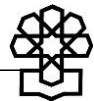
با توجه به مستندات سیاستی «برنامه حمایت از فعالیت‌های قرآنی و کانون‌های فرهنگی هنری مساجد و بسیج محلات» در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ یا سال بعد از آن به دو برنامه با عناوین «برنامه اجرای اسناد راهبردی منشور توسعه فرهنگ قرآنی» و «برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی هنری مساجد» بازگردانده شود.

تأمین اعتبار برای تسهیل سفر به عتبات عالیات در کشورهای سوریه و عراق باید مورد توجه جدی قرار گیرد. از برنامه‌ها و ابتکاراتی که در پی گردهم آوردن فعالان و متفکران فرهنگی در ایران یا کشورهای همسایه بوده و اقداماتی که در راستای تبیین و نمایاندن چهره واقعی انقلاب اسلامی در سطح منطقه و جهان بوده و اعتبارات لازم را طلب می‌کند، حمایت بودجه‌ای جدی به‌عمل آید.

برای بالا بردن میزان اثربخشی نظام تبلیغی کشور در ابعاد مختلف مقتضی است برای تربیت مبلغان تخصصی برنامه‌ریزی و اعتبارات لازم در نظر گرفته شود.

مقدمه

یکی از موضوع‌هایی که در جنگ شناختی علیه نظام جمهوری اسلامی ایران مورد توجه دشمنان قرار گرفته، بازنمایی رسانه‌ای بودجه نهادهای حوزه دین و تبلیغ در سال‌های اخیر بوده است. از این جهت در ابتدای گزارش که درباره بودجه نهادهای دینی و تبلیغی است، به ابعادی از این موضوع اشاره می‌شود.

رسانه‌ها، به‌خصوص رسانه‌های اجتماعی و تعاملی که شرایط و زمینه‌های مشارکت مردم و جامعه مدنی در فرایند حکمرانی و اظهار نظر ایشان در زمینه سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و برنامه‌های اتخاذ شده از جانب دولت‌ها را فراهم می‌کنند، جایگاهی بسیار تأثیرگذار و مهم پیدا کرده‌اند. در واقع اهمیت جایگاه رسانه‌ها، به تبع و وابسته به اهمیت پیدا کردن جایگاه مردم در فرایند حکمرانی نوین است.

رسانه‌ها می‌توانند در تقویت شاخص‌های حکمرانی و ایجاد زمینه برای تعامل مطلوب بین بخش‌های اجتماعی و دولت تأثیرگذار باشند. در کنار مزایای رسانه به‌عنوان تسهیل‌کننده و شتاب‌دهنده فرایند حکمرانی در جهت دستیابی به رشد و پیشرفت، این کنش‌یار^۱، مشکلات و آسیب‌هایی را نیز می‌تواند ایجاد کند که ضروری است با تدابیری از این آسیب‌ها جلوگیری کرده و نقش مثبت آن را در فرایند حکمرانی حفظ نمود. برای نمونه و درباره موضوع پیش‌رو، در سال‌های اخیر، هم‌زمان با ارائه لایحه بودجه کشور، از سوی برخی از رسانه‌ها، خبرگزاری‌ها و یا افراد دارای تأثیرگذاری بالا، به شیوه‌ای ناپژوهیده بودجه فرهنگی، به‌ویژه نهادهای دینی و تبلیغی مورد انتقاد قرار گرفته و موجی از سفسطه رسانه‌ای و پروپاگاندای سیاه و خلاف واقع علیه آن شکل می‌گیرد. اکنون نیز همین روند برای بودجه نهادهای دینی و تبلیغی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ از سوی برخی مراجع رسانه‌ای اتخاذ شده است.^۲

در زمینه این نحو از بازنمایی رسانه‌ای از بودجه نهادهای حوزه دین، تبلیغ و ارشاد در سال‌های اخیر، ضروری است که به تمایز موجود بین «واقعیت بودجه» و «ادراک اجتماعی از بودجه» اشاره شود.

«واقعیت بودجه» نهادهای مزبور ناظر بر شاخص‌های موجود در خصوص اندازه‌گیری اعتبارات دستگاه‌های ذی‌ربط با بودجه کل کشور و بودجه اختصاص‌یافته به سایر حوزه‌ها و دستگاه‌ها بوده که یک مقایسه ساده است. در مقابل «ادراک از بودجه» مربوط به نظر مردم و گروه‌های مختلف درباره میزان بودجه نهادهای دینی و تبلیغی است. «ادراک از بودجه» به لحاظ ماهیت ذهنی خود، به‌شدت تحت تأثیر بازنمایی رسانه‌ها، جریان‌های اجتماعی و گفتمان‌های دیگر در جامعه است. ادراک از بودجه و ذهنیت جامعه و گروه‌های مختلف درباره آن با اینکه لزوماً منطبق با واقعیت اختصاص داده شده نیست، اما به لحاظ اجتماعی، سیاسی و فرهنگی یکی از تأثیرگذارترین عناصر در حکمرانی این حوزه است. از دیگر سو، این بازنمایی‌های رسانه‌ای با بهره‌گیری از عناصر مختلفی چون انتخاب زاویه خاص و نادرست به بودجه این سنخ از دستگاه‌ها، برجسته‌سازی بودجه اختصاص داده شده به نهادهای دینی و تبلیغی و عدم ارائه رویکردهایی مقایسه‌ای و واقعی با بودجه سایر دستگاه‌ها با کارکرد مشابه، تصاویر و کلیشه‌های خاصی از «افزایش بی‌رویه»، «تخصیص‌های نادرست و ناعادلانه» و یا اساساً «اضافه بودن» بودجه نهادهای مذکور را برمی‌سازد. در واقع عمل بازنمایی رسانه‌ای بودجه نهادهای دینی و تبلیغی از جانب گفتمان‌ها و جریان‌های خاص، از طریق بازنمایندن بعضی از فرض‌ها و تصاویر و حذف یا به‌حاشیه‌راندن برخی دیگر، قادر است بر چگونگی شکل‌گیری تجارب گروه‌هایی از جامعه ایرانی و درک آنها از بودجه این بخش تأثیرات ملموس و واقعی داشته باشد و در نهایت از این طریق بر کلیت فرایند حکمرانی حوزه دین و تبلیغ تأثیراتی جدی داشته باشد. لذا با وجود این تأثیرگذاری، شکل‌گیری مدیریت رسانه‌ای در فصل تنظیم بودجه کشور ضرورت دارد. برای مثال عنوان می‌شود که بودجه معیشتی طلاب افزایش بسیاری یافته است. اما

1. Catalyseur

۲. برای نمونه رک: <https://www.79795n.ir/>، <https://www.28562n.ir/>، <https://www.02622n.ir/> و <https://www.18214n.ir/>.

واقعیت این است که عمده اعتبارات دولتی برای معیشت طلاب و اساتید حوزه‌های علمیه مصرف نمی‌شود؛ زیرا اساساً اداره حوزه‌های علمیه به‌طور سنتی از سوی مراجع تقلید از طرق گوناگونی مانند وجوهات شرعی و کمک‌های مردمی تأمین می‌شود و از این میزان اعتبارات دولتی نیز بخش عمده‌ای صرف بیمه طلاب می‌شود که به نوعی به صندوق دولت باز می‌گردد.

علاوه بر تأثیر بازنمایی‌های غیرواقع‌بینانه از بودجه نهادهای دینی و تبلیغی بر مردم این سنخ از بازنمایی‌های سیاه، بر عملکرد سیاستگذاران نیز تأثیرگذار خواهد بود. با این نگاه توصیه رهبر معظم انقلاب مبنی بر بازنمایی درست موضوع‌ها توسط رسانه‌ها، معنایی نوین می‌یابد. در مواردی مشابه، ایشان با درک صحیح این مسئله که جنجال‌های کور رسانه‌ای باعث می‌شود کنش‌های مسئولان به شکل جدی تحت تأثیر قرار گیرد و آنان را دچار شتاب‌زدگی و اقدامات نینانیدیشیده سازد، از رسانه‌ها خواسته‌اند تا از هیاهوپردازی دست بردارند تا مسئولان بتوانند تصمیمات شایسته و بایسته را اتخاذ کنند.^۱ در عین حال روی دیگر سخن رهبری به مسئولان است که از ایشان می‌خواهد نسبت به اطلاع‌رسانی صحیح به مردم حساس باشند و با از بین بردن فاصله بین خود و افکار عمومی، اطلاعات دقیق و مطابق با واقعیت امور را به اطلاع مردم برسانند.

از این حیث ضروری است که مسئولان مرتبط با فرایند تدوین بودجه دستگاه‌ها و نهادهای مختلف، در حین تصویب لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، علاوه بر پیگیری دقیق مسئله و توجه به واقعیات حقوقی-فنی و تصمیم‌گیری عادلانه و مبتنی بر تخصص و دانش درباره آن، نسبت به ابعاد رسانه‌ای مسئله حساس بوده و توجه جدی به مدیریت رسانه‌ای و هوشمندانه آن داشته باشند که بر اطلاع‌رسانی بهنگام و متین به مردم مبتنی باشد.^۲ در این گزارش نیز سعی خواهد شد «واقعیت بودجه» مربوط به نهاد «دین و مذهب» و دستگاه‌های بخش دین و تبلیغ براساس داده‌های واقعی مستند در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ ارائه شود.

تصویری کلی از اعتبارات بخش دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲

بخش دین و تبلیغ در قوانین بودجه‌ای شامل مجموعه‌ای از برنامه‌هاست که با عنوان «فصل دین و مذهب» ذیل «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» قرار گرفته‌اند. برنامه‌های این فصل شامل موضوع‌های زیر است:

۱. «خب، البته خبررسانی شد؛ مطبوعات، دیگران، کارهایی کردند، خبررسانی کردند، ایرادی ندارد؛ اما دیگر نباید قضیه را خیلی کش بدهند. بگذارید مسئولین کارشان را بکنند؛ عاقلانه، مدیرانه، قوی و با دقت فضا را دنبال کنند. جنجال و هیاهو تا يك مقداری برای آگاهی‌ها لازم است؛ دیگر همین‌طور هی ادامه دادن - به‌خصوص که اگر بعضی‌ها هم بخواهند در این بین استفاده‌های دیگری از این مسائل بکنند - هیچ مصلحت نیست. باید مراقبت بشود. البته مسئولین دنبال کنند. مردم هم بدانند که این چیزها دنبال می‌شود و متوقف نمی‌شود و ان‌شاءالله به توفیق الهی دست‌های خائن قطع خواهد شد. مسئولین قضایی هم که به‌حمدالله حالا دنبال این مسئله را با جدیت گرفته‌اند، اطلاع‌رسانی کنند و در موارد خود به مردم اطلاع بدهند؛ مردم هم بدانند که دارد کار پیش می‌رود و به بدکاره و خرابکار و مفسد هم نباید ترحم کنند» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار کارگزاران حج، ۱۳۹۰/۷/۱۱).

۲. «بنده معتقد به خبررسانی و اطلاع‌رسانی‌ام. باید افکار عمومی را مطلع کرد و اطلاع‌رسانی صحیح و درست انجام داد، لکن اطلاع‌رسانی بهنگام، به‌جا و به شکل متین و صحیح». «مراقب باشید اول، کار انجام گیرد و بعد مردم از کاری که انجام گرفت، مطلع شوند. جنجال تبلیغاتی نسبت به کاری که هنوز انجام نگرفته است، نه فقط مفید فایده نیست، بلکه ضررهایی هم ایجاد می‌کند». (بیانات در دیدار رئیس، معاونان و کارکنان قوه قضائیه، در آستانه سالروز هفتم تیر ۱۳۸۱/۴/۵).

تأمین خدمات فرهنگی و تبلیغی مبلغان	راهبری، نظارت و اداره امور موقوفات کشور
شناسایی، جذب و اعزام مبلغان دینی	توانمندسازی اقشار تأثیرگذار دینی و انقلابی در دانشگاه‌ها
فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی حوزه‌های علمیه	شناسایی و تأمین نیازهای فکری-دینی
ساماندهی و ارتقای فعالیت‌های قرآنی	فعالیت‌های تبلیغ و ترویج قرآن کریم
فعالیت‌های فرهنگی و دینی در خارج از کشور	فعالیت‌های فرهنگی در مساجد
فعالیت‌های فرهنگی-دینی در دانشگاه‌ها	ادبیات و هنر دینی و انقلابی
تدوین سند و گفتمان‌سازی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت	نظارت و معرفت‌افزایی زائران
حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی	اعزام دانشگاهیان به حج عمره و عتبات عالیات
توانمندسازی اقشار تأثیرگذار دینی و انقلابی	آموزش‌های حوزه‌های علمیه
اطلاع‌رسانی و تبلیغات دینی رسانه‌ای	گسترش و تعمیق اندیشه تقریب مذاهب اسلامی
حمایت از امور اهل سنت (مذاهب اسلامی)	اعزام زائران به حج تمتع، عمره و عتبات عالیات
حمایت از مراسم ملی و مذهبی در کشور	دسترسی آحاد جامعه به محصولات فرهنگی-هنری-دینی
انجام فعالیت‌های فرهنگی مرتبط با تجلیل از مقام حضرت امام	راهبری، نظارت و اداره امور بقاع و اماکن مذهبی
خمینی (ره) و نشر آثار ایشان	
فعالیت‌های فرهنگی-دینی (مساجد، تشکل‌های دینی، آحاد و اقشار تأثیرگذار)	

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ مجموع اعتباری که برای این فصل تعیین شده مبلغ ۴۴.۵۸۰.۱۰۰ میلیون ریال (حدود ۴ هزار و ۴۵۸ میلیارد تومان) است و نسبت به آنچه برای بودجه مصوب سال ۱۴۰۱ تصویب شده ۰/۸ درصد افزایش داشته است. این افزایش در مقایسه با افزایش اعتبار «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» (که ۱۳ درصد است) رقم بسیار ناچیزی است.

سهمی که برای بودجه «فصل دین و مذهب» در لایحه سال ۱۴۰۲، در میان فصول هشت‌گانه ذیل «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری»، در نظر گرفته شده حدود ۱۴ درصد است که پس از «فصل فرهنگ و هنر» و «فصل رسانه» در رتبه سوم قرار دارد. گفتنی است، در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ سهم این فصل ۱۶ درصد از کل اعتبارات «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» بود (به عبارتی سهم «فصل دین و مذهب» از امور فرهنگ، دو درصد کاهش یافته است).

بیشترین رشد اعتبارات «فصل دین و مذهب» مربوط به اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای آن است. اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای این فصل در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نسبت به بودجه مصوب سال جاری تقریباً ۱۸ درصد افزایش داشته است. این در حالی است که اعتبارات هزینه‌ای کاهش ۰/۳ درصدی را نشان می‌دهد. عدم توجه به رشد اعتبارات هزینه‌ای، به دلیل ماهیت حمایتی اکثر برنامه‌های «فصل دین و مذهب» روند مثبتی را در حوزه اجرا برای سال آینده نشان نمی‌دهد.

جدول ۱. وضعیت اعتبارات فصل دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با بودجه مصوب ۱۴۰۱

(میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	هزینه‌ای			تملک‌داری سرمایه‌ای			مجموع اعتبارات		
		مصوب سال* ۱۴۰۱	لایحه سال ۱۴۰۲	درصد رشد	مصوب سال ۱۴۰۱	لایحه سال ۱۴۰۲	درصد رشد	مصوب سال ۱۴۰۱	لایحه سال ۱۴۰۲	درصد رشد
۱۷۰۰۰۰۰۰۰۰	امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری	۲۰۶۰۰۷۷،۱۴۸	۲۱۵،۸۴۲،۱۴۳	۴/۷	۷۰،۸۶۵،۷۱۰	۹۷،۰۷۲،۳۸۱	۳۷/۰	۲۷۶،۹۴۲،۸۵۸	۳۱۲،۹۱۴،۵۲۴	۱۳/۰
۱۷۰۱۰۰۰۰۰۰۰	فصل دین و مذهب	۴۱،۴۹۷،۷۶۰	۴۱،۳۷۵،۶۱۰	-۰/۳	۲،۷۲۲،۳۲۷	۳،۲۰۴،۴۹۰	۱۷/۷	۴۴،۲۲۰،۰۸۷	۴۴،۵۸۰،۱۰۰	۰/۸

* عددی که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ درخصوص مصوب بودجه سال ۱۴۰۱ درج شده است.

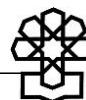
بررسی تبصره‌های مرتبط با دین و مذهب در ماده واحده

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ تبصره‌هایی که مرتبط با بخش دین و تبلیغ باشد را می‌توان در موارد زیر احصا و پیشنهادهایی برای آنها ارائه کرد:

جدول ۲. پیشنهاد‌های مربوط به تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۲

متن پیشنهادی	متن لایحه بودجه ۱۴۰۲	بند/تبصره / جز قانون
<p>به وزارت نفت اجازه داده می‌شود در سال ۱۴۰۲ نسبت به فروش مواد اولیه قیر (وکیوم باتوم) از محل تحویل نفت خام (مازاد بر منابع بندهای «ب» و «ی» این تبصره) به پالایشگاه‌ها تا سقف یکصد و نود هزار میلیارد (۱۹۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال اقدام و درآمد حاصله را به ردیف درآمدی شماره ۲۱۰۱۱۵ جدول شماره ۵ این قانون واریز نماید. منابع حاصله در حدود درآمدهای وصولی، به‌منظور آسفالت راه‌های فرعی و روستایی، شبکه راه‌های اصلی، فرعی و طرح‌های مسکن مهر و مسکن ملی، آسفالت معابر و بهسازی روستاها و شهرها، پروژه‌های تنش آبی روستاها، مدارس روستایی و عشایری و مدارس علوم دینی و موقوفات، توسط سازمان برنامه و بودجه کشور پس از مبادله موافق‌نامه به دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط تخصیص می‌یابد. آیین‌نامه اجرایی این بند ظرف دو ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری وزارت نفت و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط پیشنهاد و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>	<p>به وزارت نفت اجازه داده می‌شود در سال ۱۴۰۲ نسبت به فروش مواد اولیه قیر (وکیوم باتوم) از محل تحویل نفت خام (مازاد بر منابع بندهای «ب» و «ی» این تبصره) به پالایشگاه‌ها تا سقف یکصد و نود هزار میلیارد (۱۹۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال اقدام و درآمد حاصله را به ردیف درآمدی شماره ۲۱۰۱۱۵ جدول شماره ۵ این قانون واریز نماید. منابع حاصله در حدود درآمدهای وصولی، به‌منظور آسفالت راه‌های فرعی و روستایی، شبکه راه‌های اصلی، فرعی و طرح‌های مسکن مهر و مسکن ملی، آسفالت معابر و بهسازی روستاها و شهرها، پروژه‌های تنش آبی روستاها، مدارس روستایی و عشایری توسط سازمان برنامه و بودجه کشور پس از مبادله موافق‌نامه به دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط تخصیص می‌یابد. آیین‌نامه اجرایی این بند ظرف دو ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری وزارت نفت و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط پیشنهاد و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>	تبصره «۱» بند «ک»

۱. مطابق ارائه سازمان برنامه و بودجه در صحن کمیسیون فرهنگی، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نرخ رشد اعتبارات هزینه‌ای امور فرهنگ برابر با ۶/۱ درصد و نرخ رشد اعتبارات عمرانی برابر با ۲۶/۹ درصد نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۱ است.

متن پیشنهادی	متن لایحه بودجه ۱۴۰۲	بند/ تبصره / جز قانون
<p>بند «ک»- به وزارتخانه‌های نفت و نیرو اجازه داده می‌شود، به <u>مدارس علوم دینی و</u> مدارس که حداقل پنجاه (۵۰٪) آن توسط خیرین ساخته می‌شود تا پنجاه درصد (۵۰٪) تخفیف برای حق انشعاب، توسعه شبکه، حق وصل شمارشگر (کنتور) آب، گاز و فاضلاب، افزایش جریان الکتریکی (آمپراژ) و حق وصل شمارشگر برق ارائه نماید.</p>	<p>بند «ک»- به وزارتخانه‌های نفت و نیرو اجازه داده می‌شود، به مدارس که حداقل پنجاه (۵۰٪) آن توسط خیرین ساخته می‌شود تا پنجاه درصد (۵۰٪) تخفیف برای حق انشعاب، توسعه شبکه، حق وصل شمارشگر (کنتور) آب، گاز و فاضلاب، افزایش جریان الکتریکی (آمپراژ) و حق وصل شمارشگر برق ارائه نماید.</p>	تبصره «۶» بند «ک»
<p>بند «ج»- شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مجاز است اعتبارات موضوع یک درصد (۱٪) از اعتبارات هزینه‌ای تخصیص یافته به دستگاه‌های اجرایی (به استثنای فصول ۴، ۶ و ۱۰، ۶ و اعتبار نیروهای قراردادی) به امور پژوهشی و توسعه فناوری را از سرجمع اعتبارات هزینه‌های استان مندرج در جدول شماره ۱۰ این قانون کسر و براساس اولویت‌ها و سیاست‌های پژوهشی مصوب و نیازهای استان و در چارچوب دستورالعمل ابلاغی سازمان برنامه و بودجه کشور که با همکاری <u>وزرای</u> علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و <u>نظر مشورتی</u> معاون علمی و فناوری و اقتصاد دانش بنیان رئیس‌جمهور و <u>مدیریت حوزه‌های علمیه</u> تهیه خواهد شد، اختصاص دهد. شرط استفاده از اعتبارات این بند، درج اولویت‌ها، نیازها و مسائل تحقیقاتی توسط دستگاه‌های اجرایی در سامانه نظام ایده‌ها و نیازها (نان) در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (آی.اس.سی) می‌باشد.</p>	<p>بند «ج»- شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مجاز است اعتبارات موضوع یک درصد (۱٪) از اعتبارات هزینه‌ای تخصیص یافته به دستگاه‌های اجرایی (به استثنای فصول ۴، ۶ و ۱۰، ۶ و اعتبار نیروهای قراردادی) به امور پژوهشی و توسعه فناوری را از سرجمع اعتبارات هزینه‌های استان مندرج در جدول شماره ۱۰ این قانون کسر و براساس اولویت‌ها و سیاست‌های پژوهشی مصوب و نیازهای استان و در چارچوب دستورالعمل ابلاغی سازمان برنامه و بودجه کشور که با همکاری وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و معاون علمی و فناوری و اقتصاد دانش بنیان رئیس‌جمهور تهیه خواهد شد، اختصاص دهد. شرط استفاده از اعتبارات این بند، درج اولویت‌ها، نیازها و مسائل تحقیقاتی توسط دستگاه‌های اجرایی در سامانه نظام ایده‌ها و نیازها (نان) در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (آی.اس.سی) می‌باشد.</p>	تبصره «۹» بند «ج»
<p>دستگاه‌های اجرایی مندرج در این قانون و پیوست‌های آن مجازند تا دو درصد (۲٪) از بودجه هزینه‌ای خود را برای هم‌افزایی و ارتقای فعالیت‌ها و تولیدات فرهنگی از قبیل موضوعات قرآنی، نمایشی، <u>هنری</u>، مطبوعاتی، <u>رسانه‌های</u> نوین، نشر و کتاب و گردشگری اختصاص دهند.</p>	<p>دستگاه‌های اجرایی مندرج در این قانون و پیوست‌های آن مجازند تا دو درصد (۲٪) از بودجه هزینه‌ای خود را برای هم‌افزایی و ارتقای فعالیت‌ها و تولیدات فرهنگی از قبیل موضوعات قرآنی، نمایشی، مطبوعاتی، رسانه‌های نوین، نشر و کتاب و گردشگری اختصاص دهند.</p>	تبصره «۹» بند «ه»
<p>بند «ه»- از ابتدای سال ۱۴۰۲ به قیمت خرده‌فروشی هر نخ سیگار تولید داخل با نشان ایرانی مبلغ پانصد (۵۰۰) ریال، تولید داخل با نشان بین‌المللی (برند) یک هزار (۱۰۰۰) ریال و هر بسته پنجاه گرمی تنباکوی قلیان داخلی دویست هزار (۲۰۰.۰۰۰) ریال به‌عنوان مالیات و هر نخ سیگار وارداتی مبلغ هشت هزار (۸.۰۰۰) ریال و هر بسته پنجاه گرمی تنباکوی قلیان وارداتی سیصدوپنجاه هزار (۳۵۰.۰۰۰) ریال به‌عنوان حقوق ورودی دریافت تا مطابق ردیف‌های این قانون برای بخش سلامت، ورزش همگانی و ورزش بانوان هزینه گردد. وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است مبالغ مزبور را از تولیدکنندگان و واردکنندگان دخانیات، حسب مورد اخذ و به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف ۱۱۰۵۱۵ جدول شماره ۵ این قانون واریز نماید.</p>	<p>بند «ه»- از ابتدای سال ۱۴۰۲ به قیمت خرده‌فروشی هر نخ سیگار تولید داخل با نشان ایرانی مبلغ پانصد (۵۰۰) ریال، تولید داخل با نشان بین‌المللی (برند) یک هزار (۱۰۰۰) ریال و هر بسته پنجاه گرمی تنباکوی قلیان داخلی دویست هزار (۲۰۰.۰۰۰) ریال به‌عنوان مالیات و هر نخ سیگار وارداتی مبلغ هشت هزار (۸.۰۰۰) ریال و هر بسته پنجاه گرمی تنباکوی قلیان وارداتی سیصدوپنجاه هزار (۳۵۰.۰۰۰) ریال به‌عنوان حقوق ورودی دریافت تا مطابق ردیف‌های این قانون برای بخش سلامت، ورزش همگانی و ورزش بانوان هزینه گردد. وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است مبالغ مزبور را از تولیدکنندگان و واردکنندگان دخانیات، حسب مورد اخذ و به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف ۱۱۰۵۱۵ جدول شماره ۵ این قانون واریز نماید.</p>	تبصره «۱۷» بند «ه»
<p>تا ده درصد (۱۰٪) منابع مالی جزء «۱» بند «الف» می‌تواند صرف پرداخت کمک بلاعوض جهت انجام اقدامات نهادی و اجرای سیاست‌های فعال بازار کار مشتمل بر بهررسانی عرضه و تقاضای</p>	<p>تا ده درصد (۱۰٪) منابع مالی جزء «۱» بند «الف» می‌تواند صرف پرداخت کمک بلاعوض جهت انجام اقدامات نهادی و اجرای سیاست‌های فعال بازار کار مشتمل بر بهررسانی عرضه</p>	تبصره «۱۸» بند «ب»

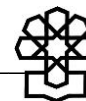
متن پیشنهادی	متن لایحه بودجه ۱۴۰۲	بند/تبصره / جز قانون
نیروی کار، حمایت از نهادهای تنظیم‌گر بازار کار، اجرای دوره‌های مهارت‌آموزی و آموزش نیروی کار، مهارت‌آموزی مبلغان دینی، تولید و پخش برنامه‌های دیداری و شنیداری مهارت‌آموزی و آموزش نیروی کار، اقدامات مرتبط با تسهیل‌گری در راستای تکمیل حلقه‌های مفقوده زنجیره ارزش، تقویت سازوکارهای نظارتی تحقق نتایج برنامه‌های تولید و اشتغال اختصاص یابد.	و تقاضای نیروی کار، حمایت از نهادهای تنظیم‌گر بازار کار، اجرای دوره‌های مهارت‌آموزی و آموزش نیروی کار، تولید و پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی، مهارت‌آموزی و آموزش نیروی کار، اقدامات مرتبط با تسهیل‌گری در راستای تکمیل حلقه‌های مفقوده زنجیره ارزش، تقویت سازوکارهای نظارتی تحقق نتایج برنامه‌های تولید و اشتغال اختصاص یابد.	جز «۲»
منابع مالی جزء «۷» بند «الف» صرف برنامه‌های پیشنهادی وزارت ورزش و جوانان درخصوص اشتغال جوانان و پیوست‌های فرهنگی-دینی مرتبط می‌شود.	منابع مالی جزء «۷» بند «الف» صرف برنامه‌های پیشنهادی وزارت ورزش و جوانان درخصوص اشتغال جوانان می‌شود.	تبصره «۱۸» بند «ب» جزء «۷»

اعتبارات دستگاه‌های دینی و تبلیغی

در این گزارش دستگاه‌های بخش دین و مذهب، مجموعه دستگاه‌هایی در نظر گرفته شده که عمده اعتبارات آنها از برنامه‌های مرتبط با «فصل دین و مذهب» در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ است و شامل ۳۸ ردیف دستگاهی است. عمده این ردیف‌ها ذیل سازمان تبلیغات اسلامی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و چند دستگاه سیاستگذار به شرح زیر است:

سازمان تبلیغات اسلامی (با شماره طبقه‌بندی ۱۱۴۳۰۰) به‌عنوان دستگاه سیاستگذار یا اصلی برای ۱۴ دستگاه اجرایی؛ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (با شماره طبقه‌بندی ۱۱۴۰۰۰) برای ۶ دستگاه اجرایی؛ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (با شماره طبقه‌بندی ۱۱۳۵۰۰) برای چهار دستگاه اجرایی؛ ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (با شماره طبقه‌بندی ۱۱۱۴۰۰) برای سه دستگاه اجرایی؛ سازمان اوقاف و امور خیریه (با شماره طبقه‌بندی ۱۰۹۵۰۰) برای سه دستگاه اجرایی؛ شورای عالی حوزه‌های علمیه (با شماره طبقه‌بندی ۱۱۴۰۲۰) برای دو دستگاه اجرایی و سازمان برنامه و بودجه (با شماره طبقه‌بندی ۱۰۲۵۰۰) برای دو دستگاه اجرایی.^۱ «جامعه المصطفی العالمیه» (با شماره طبقه‌بندی ۱۱۴۴۰۰)، «دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم» (با شماره طبقه‌بندی ۱۱۴۰۰۷)، «شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خاوران» (با شماره طبقه‌بندی ۱۱۴۳۱۸)، «شورای عالی مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان» (با شماره طبقه‌بندی ۱۱۴۰۲۵)، «مرکز خدمات حوزه‌های علمیه» (با شماره طبقه‌بندی ۱۱۴۰۸۴) و «مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)» (با شماره طبقه‌بندی ۱۱۴۲۰۰) خود به‌عنوان دستگاه اصلی به‌شمار آمده و ردیف مستقل دارند.

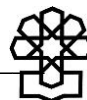
۱. نکته قابل توجه اینکه در جدول ۷ ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ تعداد دستگاه‌های اجرایی که ذیل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته، بیش از تعدادی است که در اینجا ذکر شد. در این گزارش با توجه به مأموریت‌های این زیرمجموعه‌ها و موضوع گزارش، همه آنها مورد بررسی قرار نگرفتند.

جدول ۳. اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (اختصاصی و عمومی) دستگاه‌های مربوط به بخش دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲

عنوان دستگاه اصلی	شماره طبقه‌بندی	عنوان دستگاه اجرایی	هزینه‌ای				تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			جمع كل
			عمومی جدول ۷	متفرقه جدول ۷	اختصاصی	جمع	عمومی جدول ۷	متفرقه جدول ۷	اختصاصی	
سازمان برنامه و بودجه	۱۱۴۰۳۰	مؤسسه نشر آثار حضرت امام قدس سره	۹۳۱۰۰۰	۰	۶۰,۰۰۰	۹۳۷,۰۰۰	۷۱,۷۷۷	۰	۰	۱,۰۰۸,۷۷۷
	۱۱۴۱۵۰	آستان مقدس حضرت امام خمینی(ره)	۳۳۱۰۰۰	۰	۰	۳۳۱,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰	۰	۳۶۱,۰۰۰
سازمان اوقاف و امور خیریه	۱۰۹۵۰۰	سازمان اوقاف و امور خیریه	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۹,۱۵۳	۰	۰	۱,۰۰۹,۱۵۳
	۱۰۹۵۰۳	سازمان اوقاف و امور خیریه - حمایت از مدارس علوم دینی اهل سنت کمک به معیشت روحانیون	۳۵۴۵,۰۰۰	۰	۰	۳,۵۴۵,۰۰۰	۰	۰	۰	۳,۵۴۵,۰۰۰
ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح	۱۱۱۴۵۰	بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس	۱۹۰۸,۰۰۰	۰	۰	۱,۹۰۸,۰۰۰	۲,۴۲۵,۸۰۶	۰	۰	۴,۳۳۳,۸۰۶
	۱۱۱۴۵۲	ستاد مرکزی راهیان نور	۴۱۶۸,۰۰۰	۰	۰	۴,۱۶۸,۰۰۰	۰	۰	۰	۴,۱۶۸,۰۰۰
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۱۱۳۶۳۰	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها	۴۳۵۹۲۴۲	۰	۰	۴,۳۵۹,۲۴۲	۳,۲۰۱	۰	۰	۴,۳۶۲,۴۴۳
	۱۱۳۶۳۳	دانشگاه معارف اسلامی	۴۲۵۰۸۰	۰	۱۰,۰۰۰	۴۳۵,۰۸۰	۷۱,۰۱۱	۰	۰	۵۰۶,۰۹۱
	۱۱۳۵۷۳	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه	۳۸۸,۷۲۱	۰	۸۵,۰۰۰	۴۷۳,۷۲۱	۲۸,۷۹۸	۰	۰	۵۰۲,۵۱۹
	۱۱۳۶۳۵	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها - پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی	۱۶۱,۰۰۰	۰	۰	۱۶۱,۰۰۰	۰	۰	۰	۱۶۱,۰۰۰
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۰۹۵۰۱	دانشگاه علوم و معارف قرآنی	۷۶۲,۰۰۰	۰	۶۰,۰۰۰	۸۲۲,۰۰۰	۱۰۰,۶۷۹	۰	۰	۹۲۲,۶۷۹
	۱۰۹۶۰۰	سازمان حج و زیارت	۳۳۸,۰۰۰	۰	۰	۳۳۸,۰۰۰	۰	۰	۰	۳۳۸,۰۰۰
	۱۱۴۰۳۳	مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی	۷۱۳۵,۰۰۰	۰	۰	۷,۱۳۵,۰۰۰	۱,۵۰۰	۰	۰	۷,۱۵۰,۰۰۰
	۱۱۴۰۴۳	مجمع جهانی اهل بیت	۱۱۸۱,۰۰۰	۰	۰	۱,۱۸۱,۰۰۰	۵,۴۸۳	۰	۰	۱,۱۸۶,۴۸۳
	۱۱۴۰۴۸	دانشگاه اهل بیت	۴۹۲,۰۰۰	۰	۰	۴۹۲,۰۰۰	۵,۴۸۳	۰	۰	۴۹۷,۴۸۳
۱۱۴۹۰۰	دانشگاه مذاهب اسلامی	۶۲۱,۰۰۰	۰	۰	۶۲۱,۰۰۰	۱,۵۰۰	۰	۰	۶۲۲,۵۰۰	
دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم	۱۱۴۰۰۷	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم	۳۴۹۲,۰۰۰	۰	۰	۳,۴۹۲,۰۰۰	۰	۰	۰	۳,۴۹۲,۰۰۰
شورای عالی حوزه‌های علمیه	۱۱۴۰۲۰	شورای عالی حوزه‌های علمیه	۲۳۵۰۳۰۰۰	۰	۰	۲۳,۵۰۳,۰۰۰	۱,۰۱۵,۲۶۴	۰	۰	۲۴,۵۱۸,۲۶۴
شورای عالی حوزه‌های علمیه	۱۱۴۳۱۸	شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خاوران	۶۱۰۹,۰۰۰	۰	۰	۶,۱۰۹,۰۰۰	۱,۱۰۰,۰۰۰	۰	۰	۷,۲۰۹,۰۰۰
شورای عالی حوزه علمیه خراسان	۱۱۴۰۲۵	شورای عالی حوزه علمیه خراسان	۲۶۵۲,۰۰۰	۰	۰	۲,۶۵۲,۰۰۰	۶۳,۸۱۷	۰	۰	۲,۷۱۵,۸۱۷

جمع کل	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای				هزینه‌ای				عنوان دستگاه اجرایی	شماره طبقه‌بندی	عنوان دستگاه اصلی
	جمع	اختصاصی	متفرقه جدول ۷	عمومی جدول ۷	جمع	اختصاصی	متفرقه جدول ۷	عمومی جدول ۷			
۶۴.۰۱۷.۴۳۴	۱۷.۴۳۴	.	.	۱۷.۴۳۴	۶۴.۰۰۰.۰۰۰	.	.	۶۴.۰۰۰.۰۰۰	مرکز خدمات حوزه‌های علمیه	۱۱۴۰۸۴	مرکز خدمات حوزه‌های علمیه
۱.۴۱۲.۰۰۰	۳۷.۰۰۰	.	.	۳۷.۰۰۰	۱.۳۷۵.۰۰۰	.	.	۱۳۷۵.۰۰۰	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) ۱	۱۱۴۲۰۰	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) ۱
۱.۵۷۵.۱۵۵	۳.۱۵۵	.	.	۳.۱۵۵	۱۵۷۲.۰۰۰	.	.	۱۵۷۲.۰۰۰	شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی	۱۱۴۰۱۲	سازمان تبلیغات اسلامی
۱۰.۶۶۷.۶۲۸	۹۷.۶۲۸	.	.	۹۷.۶۲۸	۱۰.۵۷۰.۰۰۰	.	.	۱۰.۵۷۰.۰۰۰	سازمان تبلیغات اسلامی	۱۱۴۳۰۰	
۱.۸۱۷.۰۰۰	۸۰.۰۰۰	.	.	۸۰.۰۰۰	۱۷۳۷.۰۰۰	.	.	۱۷۳۷.۰۰۰	مؤسسه پژوهشی و فرهنگی انقلاب اسلامی	۱۱۴۳۱۰	
۲۷۴.۰۰۰	۲۷۴.۰۰۰	.	.	۲۷۴.۰۰۰	بنیاد دائره‌المعارف اسلامی	۱۱۴۳۱۱	
۴۷۴.۱۸۵	۱۰.۴۸۵	.	.	۱۰.۴۸۵	۴۶۳۷.۰۰۰	.	.	۴۶۳۷.۰۰۰	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۱۱۴۳۱۲	
۱.۱۴۱.۲۸۸	۷.۲۸۸	.	.	۷.۲۸۸	۱.۱۳۴.۰۰۰	.	.	۱۱۳۴.۰۰۰	شورای سیاستگذاری ائمه جمعه	۱۱۴۳۱۳	
۹۸۲.۱۸۷	۴۱.۱۸۷	.	.	۴۱.۱۸۷	۹۴۱.۰۰۰	.	.	۹۴۱.۰۰۰	مرکز رسیدگی به امور مساجد	۱۱۴۳۱۴	
۳۷۹.۰۰۰	۱۰.۰۰۰	.	.	۱۰.۰۰۰	۳۶۹.۰۰۰	.	.	۳۶۹.۰۰۰	ستاد اقامه نماز	۱۱۴۳۱۵	
۵۸۴.۰۰۰	۵۸۴.۰۰۰	.	.	۵۸۴.۰۰۰	مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی	۱۱۴۳۱۶	
۹۹.۰۰۰	۹۹.۰۰۰	.	.	۹۹.۰۰۰	مؤسسه دایره‌المعارف فقه اسلامی	۱۱۴۳۱۷	
۲۴۰.۵۰۰	۱.۵۰۰	.	.	۱.۵۰۰	۲۳۹.۰۰۰	.	.	۲۳۹.۰۰۰	مرکز الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت	۱۱۴۳۱۹	
۱۲۱.۰۰۰	۱۲۱.۰۰۰	.	.	۱۲۱.۰۰۰	نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت	۱۱۴۳۲۲	
۷۶۶.۴۸۳	۵.۴۸۳	.	.	۵.۴۸۳	۷۶۱.۰۰۰	.	.	۷۶۱.۰۰۰	ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر	۱۱۴۳۵۰	
۴.۳۷۰.۵۲۶	۵۹۵.۵۲۶	.	.	۵۹۵.۵۲۶	۳.۷۷۵.۰۰۰	.	.	۳۷۷۵.۰۰۰	حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی	۱۱۵۶۰۰	
۸.۹۵۶.۹۰۰	۴۷.۰۰۰	.	.	۴۷.۰۰۰	۸.۹۰۹.۹۰۰	.	.	۸۹۰۹۹۰۰	جامعه المصطفی العالمیه	۱۱۴۴۰۰	

در میان دستگاه‌های بخش دین و مذهب بیشترین افزایش اعتبارات مربوط به «مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)» (با رشد ۱۶۸ درصد) است. «مرکز خدمات حوزه‌های علمیه» (با رشد ۱۳۰ درصد) و «مرکز رسیدگی به امور مساجد» (با رشد ۹۹ درصد) در مراتب بعدی قرار دارند.

کمترین افزایش نیز مربوط به «سازمان اوقاف و امور خیریه» (با رشد ۵.۴ درصد) است. البته این دستگاه ذیل دستگاه اصلی با همین نام و شناسه قرار دارد که در کنار آن یک ردیف دیگری با عنوان «سازمان اوقاف و امور خیریه- حمایت از مدارس علوم دینی اهل سنت کمک به معیشت روحانیون» وجود دارد و در حدود ۶۹ درصد افزایش اعتبار نسبت به مصوب سال گذشته برای آن در نظر گرفته شده است.

نکته قابل توجه این است که از میان ۳۷ ردیف دستگاهی احصا شده در بخش دین و مذهب، ۱۴ دستگاه افزایش سرجمع اعتبارات بالای ۵۰ درصد داشته‌اند. در مقابل تنها ۶ دستگاه افزایش سرجمع اعتبارات آنها کمتر از ۲۵ درصد بوده است.

«مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)» و «ستاد اقامه نماز» دستگاه‌هایی هستند که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ ردیف بودجه اعتباری بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید دریافت می‌کنند. «مؤسسه نشر آثار حضرت امام قدس سره» تنها دستگاهی است که بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن کاهش یافته است (با ۵- درصد کاهش).

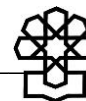
بیشترین افزایش در اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای «شورای سیاستگذاری ائمه جمعه» و «جامعه المصطفی العالمیه»، به ترتیب با ۲۳۵ و ۱۱۶ درصد، در این لایحه لحاظ شده است. در مقابل ۱۸ دستگاه میزان افزایش بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آنها کمتر از ۲۵ درصد بوده است.

نکته قابل توجه اینکه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ دستگاه‌ها به سه سطح دسته‌بندی شدند. این رویکرد باعث ادغام برخی از دستگاه‌ها با یکدیگر شده و اعتبارات آنها در یک ردیف آمده است. برای مثال مرکز رسیدگی به امور مساجد در این لایحه دربردارنده «مرکز رسیدگی به امور مساجد خراسان بزرگ» و «مرکز رسیدگی به امور مساجد اصفهان» و... است که مقتضی است سهم آنها از ردیف اصلی مشخص شده و اعتبار استانی لحاظ شود. البته باید توجه داشت که در کنار عناوین مشابه جنس فعالیت‌ها با هم تفاوت دارند.

جدول ۴. بودجه دستگاه‌های بخش دین و مذهب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و مقایسه آن با مصوب بودجه سال ۱۴۰۱ (ارقام اعتبارات به میلیون ریال)^۱

مجموع اعتبارات			تملك دارایی سرمایه‌ای			هزینه‌ای			عنوان دستگاه اصلی/اجرایی	شماره طبقه‌بندی
درصد رشد	برآورد سال ۱۴۰۲	مصوب سال ۱۴۰۱	درصد رشد	برآورد سال ۱۴۰۲	مصوب سال ۱۴۰۱	درصد رشد	برآورد سال ۱۴۰۲	مصوب سال ۱۴۰۱		
۵۴/۰	۳,۴۹۲,۰۰۰	۲,۲۶۷,۱۰۰	۰/۰	۰	۰	۵۴/۰	۳,۴۹۲,۰۰۰	۲,۲۶۷,۱۰۰	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم	۱۱۴۰۰۷
۴۴/۵	۲۴,۵۱۸,۲۶۴	۱۶,۹۶۵,۱۲۰	۱۶/۵	۱۰,۱۵,۲۶۴	۸۷۱,۶۸۰	۴۶/۰	۲۳,۵۰۳,۰۰۰	۱۶,۰۹۳,۴۴۰	شورای عالی حوزه‌های علمیه	۱۱۴۰۲۰
۵۹/۱	۷,۲۰۹,۰۰۰	۴,۵۲۹,۷۳۰	۲۶/۲	۱,۱۰۰,۰۰۰	۸۷۱,۶۸۰	۶۷/۰	۶,۱۰۹,۰۰۰	۳,۶۵۸,۰۵۰	شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواهران	۱۱۴۳۱۸
۵۸/۴	۲,۷۱۵,۸۱۷	۱,۷۱۴,۴۵۴	۲۴/۵	۶۳,۸۱۷	۵۱,۲۵۴	۵۹/۵	۲,۶۵۲,۰۰۰	۱,۶۶۳,۲۰۰	شورای عالی مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان	۱۱۴۰۲۵
۱۳۰/۲	۶۴,۰۱۷,۴۳۴	۲۷,۸۰۶,۷۳۴	۰/۰	۱۷,۴۳۴	۱۷,۴۳۴	۱۳۰/۳	۶۴,۰۰۰,۰۰۰	۲۷,۷۸۹,۳۰۰	مرکز خدمات حوزه‌های علمیه	۱۱۴۰۸۴
۱۶۸/۱	۱,۴۱۲,۰۰۰	۵۲۶,۷۰۰	۱۰۰/۰	۳۷,۰۰۰	۰	۱۶۱/۱	۱,۳۷۵,۰۰۰	۵۲۶,۷۰۰	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)	۱۱۴۲۰۰
۸۳/۳	۱,۵۷۵,۱۵۵	۸۵۹,۳۵۵	۵/۰	۳,۱۵۵	۳,۰۰۵	۸۳/۶	۱,۵۷۲,۰۰۰	۸۵۶,۳۵۰	شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی	۱۱۴۰۱۲
۲۶/۸	۱۰,۶۶۷,۶۲۸	۸,۴۱۰,۰۸۵	۱۲/۰	۹۷,۶۲۸	۸۷,۱۶۸	۲۷/۰	۱۰,۵۷۰,۰۰۰	۸,۳۲۲,۹۱۷	سازمان تبلیغات اسلامی	۱۱۴۳۰۰
۸۴/۵	۱,۸۱۷,۰۰۰	۹۸۴,۸۹۳	۸/۰	۸۰,۰۰۰	۷۴,۰۹۳	۹۰/۷	۱,۷۳۷,۰۰۰	۹۱۰,۸۰۰	مؤسسه پژوهشی و فرهنگی انقلاب اسلامی	۱۱۴۳۱۰
۶۷/۷	۲۷۴,۰۰۰	۱۶۳,۳۵۰	۰/۰	۰	۰	۶۷/۷	۲۷۴,۰۰۰	۱۶۳,۳۵۰	بنیاد دایره المعارف اسلامی	۱۱۴۳۱۱
۲۷/۹	۴۷۴,۱۸۵	۳۷۰,۸۰۶	۴/۶	۱۰,۴۸۵	۱۰,۰۲۳	۲۸/۵	۴۶۳,۷۰۰	۳۶۰,۷۸۳	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۱۱۴۳۱۲
۱۷/۴	۱,۱۴۱,۲۸۸	۹۷۲,۳۷۹	۲۳۴/۵	۷,۲۸۸	۲,۱۷۹	۱۶/۹	۱,۱۳۴,۰۰۰	۹۷۰,۲۰۰	شورای سیاستگذاری ائمه جمعه	۱۱۴۳۱۳
۹۸/۶	۹۸۲,۱۸۷	۴۹۴,۶۲۶	۵/۰	۴۱,۱۸۷	۳۹,۲۲۶	۱۰۶/۶	۹۴۱,۰۰۰	۴۵۵,۴۰۰	مرکز رسیدگی به امور مساجد	۱۱۴۳۱۴
۲۷/۶	۳۷۹,۰۰۰	۲۹۷,۰۰۰	۱۰۰/۰	۱۰,۰۰۰	۰	۲۴/۲	۳۶۹,۰۰۰	۲۹۷,۰۰۰	ستاد اقامه نماز	۱۱۴۳۱۵
۵۳/۶	۵۸۴,۰۰۰	۳۸۰,۱۶۰	۰/۰	۰	۰	۵۳/۶	۵۸۴,۰۰۰	۳۸۰,۱۶۰	مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی	۱۱۴۳۱۶
۲۹/۹	۹۹,۰۰۰	۷۶,۲۳۰	۰/۰	۰	۰	۲۹/۹	۹۹,۰۰۰	۷۶,۲۳۰	مؤسسه دایره المعارف فقه اسلامی	۱۱۴۳۱۷
۱۰/۰	۲۴۰,۵۰۰	۲۱۸,۶۶۴	۷۳/۶	۱,۵۰۰	۸۶۴	۹/۷	۲۳۹,۰۰۰	۲۱۷,۸۰۰	مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت	۱۱۴۳۱۹
۸۵/۲	۱۲۱,۰۰۰	۶۵,۳۴۰	۰/۰	۰	۰	۸۵/۲	۱۲۱,۰۰۰	۶۵,۳۴۰	نمابندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت	۱۱۴۳۲۲

۱. با توجه به اینکه ساختار بودجه‌نویسی در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ با لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در تهیه و ارائه جداول یکسان نیست، لذا برای آنکه در خوانش و مقایسه اعداد اشتباهات از بین برود، بر مبنای منابع عمومی اعداد تنظیم و ارائه شده‌اند. لذا اعتبارات اختصاصی دستگاه‌ها در این جدول محاسبه نشده‌اند.

مجموع اعتبارات			تملك دارایی سرمایه‌ای			هزینه‌ای			عنوان دستگاه اصلی/اجرایی	شماره طبقه‌بندی
درصد رشد	برآورد سال ۱۴۰۲	مصوب سال ۱۴۰۱	درصد رشد	برآورد سال ۱۴۰۲	مصوب سال ۱۴۰۱	درصد رشد	برآورد سال ۱۴۰۲	مصوب سال ۱۴۰۱		
۳۳/۷	۷۶۶.۴۸۳	۵۷۳.۴۸۲	۵/۰	۵.۴۸۳	۵.۲۲۲	۳۳/۹	۷۶۱.۰۰۰	۵۶۸.۲۶۰	ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر	۱۱۴۳۵۰
۳۲/۱	۴.۳۷۰.۵۲۶	۳.۳۰۸.۴۷۸	۵/۰	۵۹۵.۵۲۶	۵۶۷.۱۶۸	۳۷/۷	۳.۷۷۵.۰۰۰	۲.۷۴۱.۳۱۰	حوزه هنری سازمان تبلیغات	۱۱۵۶۰۰
۵۶/۸	۸.۹۵۶.۹۰۰	۵.۷۱۱.۳۱۳	۱۱۵/۸	۴۷.۰۰۰	۲۱.۷۸۳	۵۶/۶	۸.۹۰۹.۹۰۰	۵.۶۸۹.۵۳۰	جامعه المصطفی العالمیه	۱۱۴۴۰۰
۵۱/۸	۸۶۲.۶۷۹	۵۶۸.۱۱۵	۵/۰	۱۰۰.۶۷۹	۹۵.۸۸۵	۶۱/۴	۷۶۲.۰۰۰	۴۷۲.۲۳۰	دانشگاه علوم و معارف قرآنی	۱۰۹۵۰۱
۸۰/۶	۳۳۸.۰۰۰	۱۸۷.۱۱۰	-/۰	.	.	۸۰/۶	۳۳۸.۰۰۰	۱۸۷.۱۱۰	سازمان حج و زیارت	۱۰۹۶۰۰
۴۴/۱	۷۱۵.۰۰۰	۴۹۶.۳۰۶	۱۴/۹	۱.۵۰۰	۱.۳۰۶	۴۴/۱	۷۱۳.۵۰۰	۴۹۵.۰۰۰	مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی	۱۱۴۰۳۳
۳۳/۹	۱.۱۸۶.۴۸۳	۸۸۶.۳۲۲	۵/۰	۵.۴۸۳	۵.۲۲۲	۳۴/۰	۱.۱۸۱.۰۰۰	۸۸۱.۱۰۰	مجمع جهانی اهل بیت	۱۱۴۰۴۳
۸۲/۵	۴۹۷.۴۸۳	۲۷۲.۵۲۲	۵/۰	۵.۴۸۳	۵.۲۲۲	۸۴/۱	۴۹۲.۰۰۰	۲۶۷.۳۰۰	دانشگاه اهل بیت	۱۱۴۰۴۸
۴۵/۸	۶۲۲.۵۰۰	۴۲۷.۰۰۶	۱۴/۹	۱.۵۰۰	۱.۳۰۶	۴۵/۹	۶۲۱.۰۰۰	۴۲۵.۷۰۰	دانشگاه مذاهب اسلامی	۱۱۴۹۰۰
۱۲/۷	۱.۰۰۲.۷۷۷	۸۸۹.۴۴۱	-۵/۳	۷۱.۷۷۷	۷۵.۸۳۱	۱۴/۴	۹۳۱.۰۰۰	۸۱۳.۶۱۰	مؤسسه نشر آثار حضرت امام قدس سره	۱۱۴۰۳۰
۶۶/۸	۳۶۱.۰۰۰	۲۱۶.۴۵۴	۶۲/۶	۳۰.۰۰۰	۱۸.۴۵۴	۶۷/۲	۳۳۱.۰۰۰	۱۹۸.۰۰۰	آستان مقدس حضرت امام (ره)	۱۱۴۱۵۰
۵/۴	۱.۰۰۹.۱۵۳	۹۵۷.۷۱۷	۵/۰	۹.۱۵۳	۸.۷۱۷	۵/۴	۱.۰۰۰.۰۰۰	۹۴۹.۰۰۰	سازمان اوقاف و امور خیریه	۱۰۹۵۰۰
۶۸/۸	۳.۵۴۵.۰۰۰	۲.۱۰۰.۰۰۰	-/۰	.	.	۶۸/۸	۳.۵۴۵.۰۰۰	۲.۱۰۰.۰۰۰	سازمان اوقاف و امور خیریه- حمایت از مدارس علوم دینی اهل سنت کمک به معیشت روحانیون	۱۰۹۵۰۳
۱۰/۳	۴.۳۳۳.۸۰۶	۳.۹۲۷.۹۷۶	۷/۶	۲.۴۲۵.۸۰۶	۲.۲۵۴.۸۷۶	۱۴/۰	۱.۹۰۸.۰۰۰	۱.۶۷۳.۱۰۰	بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس	۱۱۱۴۵۰
۲۳/۸	۴۱۶.۸۰۰	۳۳۶.۶۰۰	-/۰	.	.	۲۳/۸	۴۱۶.۸۰۰	۳۳۶.۶۰۰	ستاد مرکزی راهیان نور	۱۱۱۴۵۲
۴۰/۲	۴.۳۶۲.۴۴۳	۳.۱۱۱.۶۴۹	۵/۰	۳.۲۰۱	۳.۰۴۹	۴۰/۲	۴.۳۵۹.۲۴۲	۳.۱۰۸.۶۰۰	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها	۱۱۳۶۳۰
۵۶/۱	۴۹۶.۰۹۱	۳۱۷.۸۳۱	۶۲/۹	۷۱.۰۱۱	۴۳.۶۰۱	۵۵/۰	۴۲۵.۰۸۰	۲۷۴.۲۳۰	دانشگاه معارف اسلامی	۱۱۳۶۳۳
۲۰/۵	۱۶۱.۰۰۰	۱۳۳.۶۵۰	-/۰	.	.	۲۰/۵	۱۶۱.۰۰۰	۱۳۳.۶۵۰	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها- پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی	۱۱۳۶۳۵
۵۶/۰	۵۰۲.۵۱۹	۳۲۲.۰۷۰	۱/۰	۲۸.۷۹۸	۲۷.۵۳۰	۶۰/۸	۴۷۳.۷۲۱	۲۹۴.۵۴۰	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه	۱۱۳۵۷۳

در ردیف‌های متفرقه نیز برای یازده عنوان که مرتبط با بخش دین و تبلیغ است، اعتباری معادل ۱۷.۲۲۰.۰۰۰ میلیون ریال (معادل ۱۷۲۲ میلیارد تومان)، در نظر گرفته شده است. عمده این اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است و بیشترین اعتبارات هم برای ردیف «ستاد بازسازی عتبات-کمک» است. درخصوص این ردیف باید متذکر شد که در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ اعتبار آن به ذیل دستگاه و جدول ۷ انتقال یافته بود اما در لایحه پیشرو مجدد به ردیف متفرقه آورده شده است.

جدول ۵. برآورد اعتبارات ردیف‌های متفرقه لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در حوزه فرهنگ و هنر

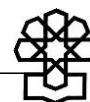
ردیف ۵۵۰۰۰۰ - اعتبارات ردیف‌های موردی (موقت)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل
۱۸	تکمیل و توسعه زیرساخت‌های استان‌های ایلام، کرمانشاه، خوزستان و آذربایجان غربی در راستای مراسم اربعین	۲۰۰,۰۰۰	۳,۸۰۰,۰۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰
۱۹	احداث و تکمیل مساجد، مصلی و اماکن فرهنگی و مذهبی	۰	۳۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰
۵۳	کمک به آستان‌های مقدس	۳۰۰,۰۰۰	۰	۳۰۰,۰۰۰
۶۵	کمک به صندوق سرمایه‌گذاری در طرح‌های حرم‌های مطهر	۱۵۰,۰۰۰	۰	۱۵۰,۰۰۰
۷۲	وزارت کشور-کمک به اقلیت‌های دینی	۳۰۰,۰۰۰	۰	۳۰۰,۰۰۰
۷۳	تأمین زیرساخت‌ها و هزینه‌های پشتیبانی از سفرهای زیارتی اربعین	۳,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰
۷۶	مؤسسه شهید محراب آیت‌الله مدنی	۲۰,۰۰۰	۰	۲۰,۰۰۰
۷۹	ستاد بازسازی عتبات-کمک	۱۰۰,۰۰۰	۴,۹۰۰,۰۰۰	۵,۰۰۰,۰۰۰
۹۵	توسعه فرهنگ و خدمات زیارتی با محوریت شهرهای مشهد، قم، شیراز و شهری- کارگروه ملی زیارت	-	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰
۱۰۴	کمک به هزینه‌های جاری و تکمیل باغ موزه‌های دفاع مقدس	۲۰۰,۰۰۰	۱,۸۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰
۱۱۴	کمک به مؤسسه فرهنگ علوم اسلامی قم	۱۵۰,۰۰۰	-	۱۵۰,۰۰۰
مجموع اعتبارات				۱۷,۲۲۰,۰۰۰

برنامه‌های بخش دین و مذهب هم از همان ملاحظات و اشکال‌های مربوط به کلیت لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ رنج می‌برند. در همان قالب برنامه‌های سال گذشته و در نسبت با برنامه ششم توسعه تدوین شده است؛ عدم ارائه برنامه هفتم توسعه توسط دولت مانعی شده است تا بودجه‌ریزی در سال ۱۴۰۲ هم برمبنای برنامه ششم باشد و برنامه‌ها در همان قالب ارائه شوند.

کلی بودن و شفاف نبودن برخی از برنامه‌ها امکان بررسی را دشوارتر کرده است؛ برای مثال «برنامه حمایت از فعالیت‌های قرآنی و کانون‌های فرهنگی هنری مساجد و بسیج محلات» ترکیبی از چند برنامه است. این برنامه درخصوص اجرای اسناد راهبردی منشور توسعه فرهنگ قرآنی و فعالیت‌های کانون‌های فرهنگی هنری مساجد است که هرکدام مبنای حقوقی و دستگاه‌های اجرایی جداگانه‌ای دارند. از آنجاکه منطق علمی و سیاستی برای این ادغام روشن نیست، ابهام و عدم شفافیت یکی از مشکلات این برنامه است.

یکی دیگر از مشکلات، ضعف برخی از سنج‌ها یا شاخص‌هایی است که برای برنامه‌های اجرایی ذیل دستگاه‌ها

در نظر گرفته شده است؛ برای مثال یکی از برنامه‌های دینی و تبلیغی «برنامه تبیین و تبلیغ گفتمان انقلاب اسلامی» است و سنجه‌ای که برای آن در نظر گرفته شده «تعداد گفتمان‌های انجام شده» است. در خصوص مفهوم این سنجه به‌عنوان ابزاری برای ارزیابی هیچ تصور روشن و اثربخشی نمی‌توان داشت. از سوی دیگر مگر قرار است براساس این برنامه برای «گفتمان انقلاب اسلامی» چه تعداد گفتمان دیگر ایجاد شود!

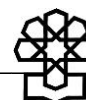
مشکل دیگر، عدم توجه جدی تدوین‌کنندگان بودجه به بودجه‌ریزی عملیاتی و نظارت‌پذیری آن است. کلی بودن برنامه‌ها، نامفهوم بودن سنجه‌ها، ادغام برنامه‌ها و مسائلی از این دست، امکان نظارت دقیق برنامه‌ها و عملکرد دستگاه‌های تخصصی را دچار مشکل می‌سازد. برای مثال، «برنامه پیشبرد و حمایت از هنر متعهد و انقلابی» یک برنامه ذیل حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی بوده و سنجه در نظر گرفته شده برای آن «تعداد برنامه‌های انجام شده» است. از عملکرد سابق حوزه هنری برمی‌آید که این دستگاه فعالیت گسترده‌ای در تولید و عرضه آثار هنری (نمایشی، سینمایی، پویانمایی، کتاب و ...) دارد. اما آنچه این برنامه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نشان می‌دهد، عنوانی بسیار کلی است و اگر نیاز به ارزیابی باشد، با این سنجه تنها باید تعداد «برنامه‌ها» را برشمرد. در حالی که جنس «برنامه‌ها» خود نیازمند توضیح مفصلی است که مشخص شود چه برنامه‌هایی مورد نظر است؛ برنامه‌های تولیدی، پخش و عرضه، نمایش، اجرا، تهیه طرح، فیلمنامه یا نمایشنامه نوشتن، کتاب نوشتن و ... هر کدام از این برنامه‌ها اقتضات اجرایی و بودجه‌ای خاصی دارند. قطعاً اعتبار مورد نیاز برای نوشتن یک فیلمنامه، با اعتبار تولید یک فیلم بسیار متفاوت است. به تعبیری اگر دستگاه در پایان سال مالی اعلام کند که ۵۰۰ فیلمنامه نوشته، آیا موفق است و به اهداف برنامه خود دست یافته است.

جمع‌بندی و پیشنهادها

«واقعیت بودجه» ناظر بر نهاد «دین و مذهب» و دستگاه‌های مرتبط این است که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ مجموع اعتباری که برای «فصل دین و مذهب» لحاظ شده تنها ۰/۸ درصد نسبت به آنچه برای بودجه سال ۱۴۰۱ تصویب شده، افزایش یافته است. همچنین اعتباری که می‌تواند به فعالان و کارکنان مرتبط با «فصل دین و مذهب» کمک کند و ذیل اعتبارات هزینه‌ای تعیین می‌شود، کاهش ۰/۳ درصدی را نشان می‌دهد. افزایش اعتبار بالای ۱۰۰ درصد برخی از دستگاه‌های این بخش می‌تواند به معنای کاهش اعتبار برخی از دستگاه‌های دیگر در همین بخش باشد؛ چراکه بررسی‌ها نشان داد سهم ۱۶ درصدی اعتبارات «فصل دین و مذهب» ذیل امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری در بودجه مصوب سال ۱۴۰۱ به ۱۴ درصد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کاهش یافته است. در همین راستا یکی از مشکلاتی که برای اجرای برنامه‌های «فصل دین و مذهب» در سال پیشرو می‌توان انتظار داشت این است که به دلیل عملکرد پایین اعتباری اکثر این برنامه‌ها شاید نتوانند نتایج مطلوبی را به بار آورند. این شرایط در مقایسه با افزایش اعتبارات مربوط به «حقوق و دستمزد» و «تولید» در رشته‌های مختلف فرهنگی و هنری که رشد قابل‌ملاحظه و بالاتر از ۴۰ درصد را نشان می‌دهد، بهتر درک می‌شود. اگر رشد بودجه متناسب با افزایش هزینه‌ها محقق نشود، عملاً وضعیت سال آتی به شرایط نامطلوب سال ۱۳۹۹ بازمی‌گردد و سهم غالب بودجه تخصیصی (با احتساب ضریب کاهشی تخصیص بودجه) صرف هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر خواهد شد و چرخ حمایت از نهادهای دینی متوقف می‌شود. از طرف دیگر ارقام

مصوب در ردیف اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز با توجه به تخصیص و تحقق پایین (در سال جاری برای برخی از دستگاه‌ها تاکنون کمتر از ۱۵ درصد محقق شده) و ۲ درصد تأدیه به شکل اوراق چندساله چندان راهگشا نیست و با توجه به نیاز مبرم به بهسازی و نوسازی زیرساخت‌های فرسوده موجود اعتبار بیشتری را باید در نظر گرفت. گفتنی است عمده اعتبارات حوزه‌های علمیه کشور به‌طور سنتی، از سوی مراجع و با پشتیبانی امور خیریه و وجوهات شرعی متدینین تأمین می‌شود. پس از انقلاب اسلامی، با گسترده‌گی وظایف حوزه‌های علمیه، اهداف دینی و فرهنگی و نیازهای حاکمیتی و اجتماعی، دولت‌های جمهوری اسلامی درصدد برآمدند تا به‌منظور استفاده از ظرفیت این نهاد (به‌عنوان بخشی از نظام آموزشی کشور) در حل مسائل مختلف کشور استفاده کنند. به همین منظور و به‌طور پراکنده اعتباراتی برای نهادهای دینی و تبلیغی شکل گرفت. این اعتبارات خرج مصارف اصلی و وظایف سنتی حوزه‌ها نمی‌شود بلکه برای مصارف پشتیبانی، زیرساختی و آموزش‌ها و تحقیقات تخصصی هزینه می‌شود. از این‌جا مصارف عمده اعتبارات حوزه‌های علمیه و مراکز وابسته را می‌توان شامل موارد زیر دانست که عمدتاً با مصارف حوزه دانش در بخش‌هایی نظیر: ۱. حمایت از زیرساخت‌های آموزشی و پژوهش‌های دینی نخبگان علمی حوزه، به‌منظور نیازها و کاربست‌های حاکمیتی، ۲. حمایت از بیمه و تأمین اجتماعی طلاب مانند بسیاری از اصناف که البته بخش عمده دیگر آنها از خودشان تأمین می‌شود، ۳. حمایت از تبلیغ و ترویج ارزش‌های دینی و حل مشکلات فرهنگی و پاسخگویی به شبهات دینی، ۴. حقوق و دستمزد کادر اجرایی و ۵. توسعه زیرساخت‌های فناوری و عمرانی همراه است. ضمن اینکه در سال‌های اخیر بیشتر بر جنبه‌های خدماتی و پشتیبانی به حوزه‌های علمیه (نظیر مرکز خدمات حوزه علمیه) توجه (حداقلی) شده اما جنبه‌های معرفتی شامل شئون آموزشی، پژوهشی، تربیتی و تبلیغی مورد اجحاف واقع شده است. همان‌طور که عنوان شد غالب این اعتبارات، برای معیشت طلاب و اساتید حوزه‌های علمیه مصرف نمی‌شود؛ زیرا اداره حوزه‌های علمیه به‌طور سنتی از سوی مراجع تقلید از طرق گوناگونی مانند خیرات و وجوهات شرعی تأمین می‌شود. همواره تأکید و عملکرد مراجع عظام تقلید در حوزه‌های علمیه بر این مهم بوده که اداره سنتی حوزه‌ها و معیشت طلاب وابسته به اعتبارات دولتی نشود. شایان ذکر است در حال حاضر بودجه اختصاص‌یافته به حوزه‌های علمیه حتی نمی‌تواند نیازهای بازسازی و مرمت‌بخشی بیش از ۵۰۰ مدرسه علمیه کشور و هزینه فعالیت‌های فرهنگی گسترده حوزویان در مسائلی که کشور به این فعالیت‌های فرهنگی نیاز دارد را تأمین کند و ازسویی نیز نسبت به بودجه‌های اختصاص‌یافته به دانشگاه‌ها به مراتب کمتر است. چنانکه در مقدمه هم ذکر شد، بخش زیادی از اعتبارات مرکز خدمات حوزه‌های علمیه نیز صرف پرداخت بیمه طلاب شده که درحقیقت بخشی از آن مجدد به صندوق دولت باز می‌گردد.

با توجه به آنچه از بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ به‌دست آمده و نظرات کارشناسان و متولیان دستگاه‌های حوزه دین و تبلیغ گردآوری شده، در کنار پیشنهادهایی که برای تبصره‌های لایحه در متن آمد، چند پیشنهاد زیر هم ارائه می‌شود. مقتضی است در لوایح بودجه سال‌های آتی فصل‌های جدید «آموزش حوزوی» و «پژوهش‌های دینی» ذیل امور آموزش و پژوهش ایجاد شود تا اعتبارات مراکز آموزشی و تحقیقاتی ذیل فصل دین و مذهب (غیروابسته به وزارت علوم) در جایگاه اصلی‌شان قرار گیرند. برنامه‌های مربوط به حمایت از فعالیت‌های تبلیغی و فرهنگی این مراکز به دستگاه‌های مربوطه انتقال یابد.

با توجه به مصوبه جلسه سوم ستاد مهندسی فرهنگی کشور (۱۳۹۸/۸/۲۸) برای اجرای اسناد راهبردی منشور توسعه فرهنگ قرآنی، لازم است با هماهنگی شورای توسعه فرهنگ قرآنی، برنامه‌های قرآنی از برنامه‌ای در لایحه بودجه با عنوان «برنامه حمایت از فعالیت‌های قرآنی و کانون‌های فرهنگی هنری مساجد و بسیج محلات» خارج شود و با عنوان «برنامه اجرای اسناد راهبردی منشور توسعه فرهنگ قرآنی» که از مأموریت‌های محوله برنامه پنجم توسعه کشور به شورای توسعه فرهنگ قرآنی و ماده (۳۸) احکام دائمی برنامه‌های توسعه بوده است، احیا شود. از این طریق برنامه مربوط به کانون‌های فرهنگی هنری مساجد نیز باید براساس اساسنامه ستاد هماهنگی کانون‌های فرهنگی هنری مساجد (مصوب ۱۳۹۷/۲/۱۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی) با عنوان «برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی هنری مساجد» تعریف شود.

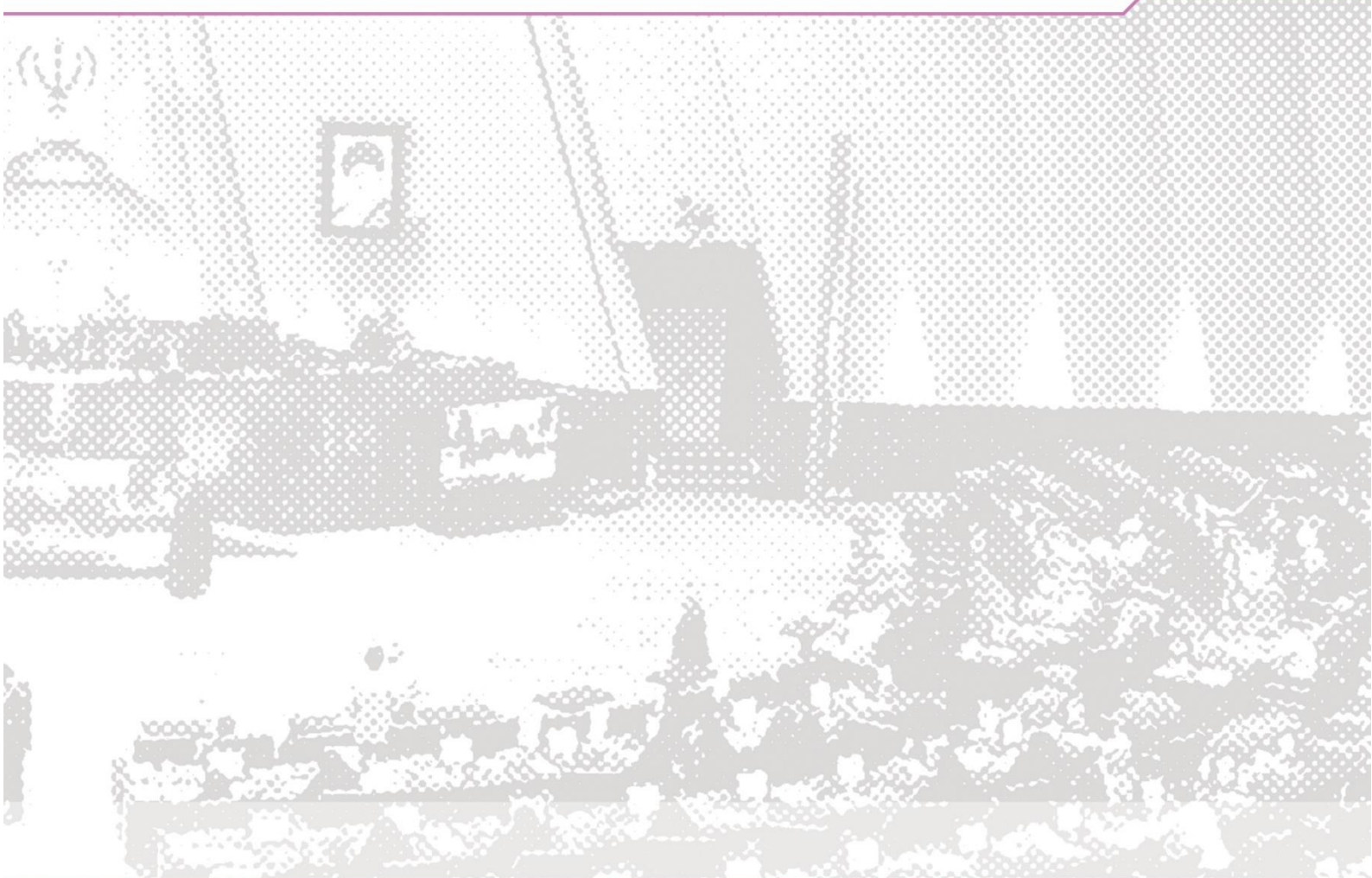
به‌صرفه کردن سفر به عتبات عالیات در کشورهای سوریه و عراق امری است که نمی‌توان از اهمیت راهبردی آن چشم‌پوشی کرد. افزایش هزینه‌های سفر خارجی، سفرهای زیارتی برون‌مرزی را برای بسیاری از مردم طبقه متوسط به پایین کشور دشوار کرده است. از این رو به‌کارگیری سازوکارهای حمایتی برای کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل و اقامت و یا حذف عوارض خروج از کشور، انگیزه سفرهای زیارتی را بیشتر می‌کند و لازمه آن بهره‌گیری همزمان از اعتبارات دولتی و مشارکت خیرین و عموم مردم است.

در حالی که کشورهایمانند عربستان یا قطر از طریق فوتبال و جذب ستارگان آن درصدد تبلیغ خود در سطح جهان هستند، جمهوری اسلامی ایران نیز باید با توجه به اهداف متعالی خود برای مقابله با هجوم‌های فرهنگی و روانی مستکبران، جبهه مقاومت فرهنگی خود را بیش‌ازپیش تقویت کند و با تقریب مذاهب اسلامی و متحدان فکری اثر این تهجمات را به حداقل برساند. لذا لازم است از برنامه‌ها و ابتکاراتی که در پی گردهم آوردن فعالان و متفکران فرهنگی این ملت‌ها در داخل ایران یا کشورهای همسایه بوده و اقداماتی که در راستای تبیین چهره واقعی انقلاب اسلامی در سطح منطقه و جهان بوده و هزینه‌های بالایی را طلب می‌کند، حمایت بودجه‌ای جدی به‌عمل آورد.

تربیت مبلغان تخصصی امر مهمی برای بالا بردن میزان اثربخشی نظام تبلیغی کشور در ابعاد مختلف است. تعداد مبلغان تخصصی که در حال حاضر برای خانواده، زندانیان یا مراکز ترک اعتیاد تربیت شده‌اند نیاز فعلی کشور را تأمین نمی‌کنند. در کنار آن بخش‌های بسیاری، مانند بخش‌های زیست-محیطی و فضای مجازی، نیاز به تربیت مبلغ وجود دارد. از این جهت باید برنامه‌ریزی برای گستره وسیع‌تری از تربیت مبلغان تخصصی انجام و برنامه متناسب در لایحه و اعتبارات لازم برای این هدف در برنامه‌های دستگاه‌هایی نظیر سازمان تبلیغات اسلامی، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و سایر متولیان در نظر گرفته شود.

منابع و مأخذ

۱. اساسنامه ستاد هماهنگی کانون‌های فرهنگی هنری مساجد (مصوب ۱۳۹۷/۲/۱۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی).
۲. سند راهبردی منشور توسعه فرهنگ قرآنی مصوبه جلسه سوم ستاد مهندسی فرهنگی کشور (۱۳۹۸/۸/۲۸).
۳. قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور.
۴. لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir